

Till läsaren

Bestämmelser om nationella folkomröstningar intogs i Finlands statsförfattning 1987, dvs. för nästan 20 år sedan. Under den tid bestämmelserna varit i kraft har det ordnats endast en rådgivande folkomröstning, men debatten om själva folkomröstningsinstitutet har varit desto livligare. Det finns också en hel del forskning – både inhemsk och utländsk – kring folkomröstningar. Trots att det ordnats så få folkomröstningar finns det ändå förutsättningar att begrunda behovet att utveckla folkomröstningsinstitutet.

I samband med grundlagsreformen 2000 ansågs det inte finnas möjligheter att göra en heltäckande utvärdering av behovet att utveckla folkomröstningsinstitutet. Detta ledde till att regeringsformens bestämmelser om folkomröstningar intogs praktiskt taget oförändrade i den nya grundlagen. Den grupp som tillsattes vid justitieministeriet för uppföljning av grundlagsreformen konstaterade emellertid i sitt betänkande (Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2002:7) att de möjligheter till direkt deltagande på nationell nivå som grundlagens bestämmelser ger medborgarna måste ses över på lång sikt. Arbetsgruppen framhöll att utredningar i denna fråga bör sättas igång i en nära framtid.

I början av innevarande regeringsperiod inleddes ett politikprogram för medborgarinflytande. Frågan om att förbättra medborgarnas möjligheter till delaktighet och inflytande har alltså lyfts upp på den politiska agendan. Eftersom folkomröstning är en av de viktigaste formerna för inflytande på nationell nivå är det mycket aktuellt att analysera behovet att utveckla folkomröstningsinstitutet.

I denna utredning görs en preliminär bedömning av behovet att utveckla folkomröstningsinstitutet samt läggs förslag till fortsatta åtgärder. Syftet med utredningen är att få fram en bas för en diskussion och eventuella framtida åtgärder. Utredningen behandlar endast nationella folkomröstningar medan de kommunala folkomröstningarna har lämnats utanför. Däremot behandlar utredningen nationella medborgarinitiativ och behovet att införa sådana i Finland, eftersom de utgör ett viktigt komplement till folkomröstningar.

Utredningen är gjord av lagstiftningssekreterare Laura Nordenstreng vid justitieministeriet. Utredningen är en del av politikprogrammet för medborgarinflytande. Lagstiftningsdirektör Matti Niemivuo vid justitieministeriet har deltagit i färdigställandet av utredningen.

Helsingfors den 30 december 2004

Överdirektör

Pekka Nurmi